

حقوق عمومی

ولایت فقیه در اسلام و قضا

مؤلف :

احمد عسکری

www.ketab.ir

سرشناسه: عمادی، احمد. ۱۳۴۹ شهریور
عنوان و نام پدیدآور: حقوق عمومی: ولایت فقیه در اسلام و قضا / مولف احمد عمادی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات پویانما، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۵۱ ص: ۱۴/۵، ۲۱/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۹۷-۳۹-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۵۱.

عنوان دیگر: ولایت فقیه در اسلام و قضا.

موضوع: ولی فقیه

موضوع: Wilayat al - Faqih

موضوع: ولایت فقیه

موضوع: Wilayat al - Faqih

موضوع: حقوق عمومی (فقه)

موضوع: Public law (Islamic)

رده بندی کنگره: ۳۵۲۳

رده بندی دیویی: ۱۷/۴۵

شماره کتابشناسی ملی: ۱۴۴

حقوق عمومی

ولایت فقیه در اسلام و قضا

ناشر: پویانما

مولف: احمد عمادی

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی و چاپ: نگین

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۹۷-۳۹-۲

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

مرکز فروش: انتشارات پویانما - تهران: سهروردی شمالی، خیابان خرمشهر، خیابان عشقیار،

کوچه دوم، پلاک ۳ واحد ۱ تلفن: ۲-۸۸۵۴۳۴۳۱-۸۸۴۰۴۱۹۰

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۱۳	..... (بخشی از دعای اول صحیفه سجادیه)
۱۳	..... مقدمه
۲۱	..... فصل اول:
۲۱	..... کلیات حقوق عمومی در اسلام و قضا
۲۲	..... ۱-۱ ماهیت حقوق عمومی
۲۳	..... ۱-۲ تعریف حقوق عمومی در علم حقوق
۲۶	..... ۱-۳ منابع حقوق عمومی
۲۷	..... ۱-۳-۱ منابع امام حقوق عمومی
۲۷	..... اعلامیه‌های حقوقی
۲۸	..... قوانین (اساسی و عادی)
۲۸	..... رویه
۲۹	..... عرف
۳۱	..... دکترین
۳۲	..... ۱-۴ منابع خاص حقوق عمومی در اسلام
۳۲	..... قرآن
۳۳	..... سنت
۳۶	..... آرای فقها
۳۷	..... مصلحت
۴۳	..... عرف

- ۱-۵ اهداف حقوق عمومی در اسلام ۴۶
- ۱-۵-۱ اهداف مشترک ۴۶
- ۱-۵-۲ اهداف اختصاصی ۴۶
- فصل دوم: ۴۹
- با تته‌های فقهی ناظر بر ولایت فقیه ۴۹
- ۲ جامعیت اسلام (اشاره به دیدگاه‌های مربوط به جامعیت دین) ۵۰
- ۱-۱-۱ بر اثبات افراطی از جامعیت (دین در برگیرنده همه علوم بشری است) ۵۱
- ۱-۱-۲ برداشت تفریقی از جامعیت (جامعیت دین، صرفاً ناظر به امور اخلاقی و عبادی است) ۵۲
- ۲-۱-۲ برداشت منطقی از جامعیت (جامعیت دین در راستای هدف دین قابل بررسی است) ۵۳
- ۲-۲ ولایت عامه ۵۵
- ۲-۳ کرامت ۵۶
- ۲-۴ عدالت ۵۸
- ۲-۵ استعدادها و نیازهای واقعی ۵۹
- ۲-۶ اصل مشاوره ۶۱
- ۲-۷ اصل مسئولیت ۶۴
- ۲-۸ اصل نظارت ۶۷
- ۲-۹ اصل لاخرَج (تکلیف به اندازه طاقت) ۶۷

- ۶۸ ..... ۲-۱۰ اصل لاضرر.....
- ۷۱ ..... فصل سوم: .....
- ۷۱ ..... ولایت فقیه در حکومت اسلامی.....
- ۷۲ ..... ۳-۱ مفهوم ولایت مطلقه.....
- ۷۳ ..... ۳-۲ قیود ولایت مطلقه.....
- ۷۶ ..... ۳-۳ ارکان دولت در اسلام.....
- ۷۷ ..... ۳-۳-۱ کس انسان: ملت (امت مسلمانان و کافران اهل ذمه).....
- ۷۷ ..... امت (مسلمانان).....
- ۷۹ ..... اهل ذمه (غیر مسلمانان دارای پیمان).....
- ۸۰ ..... امت و ملت (در حشر اسلامی بران).....
- ۸۴ ..... امت و ملت (رابطه منابع اسلام و منافع دین).....
- ۸۷ ..... ۳-۳-۲ رکن جغرافیایی (قلمرو).....
- ۸۹ ..... قلمرو دولت اسلامی.....
- ۹۱ ..... رابطه ملت با قلمرو.....
- ۹۲ ..... ۳-۳-۳ رکن اقتداری (حاکمیت).....
- ۹۲ ..... مفهوم و ویژگیهای حاکمیت.....
- ۹۵ ..... منشأ مشروعیت حاکمیت.....
- ۹۷ ..... ۳-۳-۴ رکن تشکیلاتی (حکومت).....
- ۹۷ ..... ماهیت حکومت.....
- ۹۸ ..... شخصیت حقوقی حکومت.....

- سنخیت میان حاکمیت و حکومت ۹۹
- معیار دینی بودن حکومت ۱۰۰
- حکومت دین داران ۱۰۰
- حکومت رهبران دینی ۱۰۰
- حاکمیت ترویج کننده ارزشهای دینی ۱۰۱
- ۳-۴ حکومت دین در همه شئون اجتماعی و سیاسی ۱۰۱
- ۳-۴-۱ سومه د اسلام ۱۰۲
- ۳-۴-۲ ویری ها- حاکمان ۱۰۲
- ویژگی علمی ۱۰۲
- ویژگی اخلاقی ۱۰۳
- ویژگی اجرایی ۱۰۵
- ۳-۵ چگونگی به حکومت رسیدن حاکمان ۱۱۲
- ۳-۵-۱ یامبر اسلام و امامان معصوم ۱۱۳
- ۳-۵-۲ حاکمان در عصر غیبت معصوم ۱۱۳
- ۳-۶ نظریه ولایت انتصابی فقیهان ۱۱۴
- ۳-۷ ولایت انتصابی مقیّده ۱۱۵
- ۳-۸ ولایت انتصابی مطلقه (عامّه) ۱۱۶
- ۳-۹ نظریه ولایت انتخابی فقیهان ۱۱۸
- ۳-۱۰ اصول مشترک دو نظریه انتصاب (نصب) و انتخاب ۱۲۲
- ۳-۱۱ نظریه عدم ولایت فقیهان (به صورت انحصاری) ۱۲۳

- ۱۲۳ ..... ۳-۱۲ نظریه حربه
- ۱۲۴ ..... ۳-۱۳ چگونگی حکومت حاکمان
- ۱۲۴ ..... ۳-۱۳-۱ قلمرو ولایت حاکم اسلامی
- ۱۲۹ ..... ۳-۱۴ تعیین و تشخیص ولی فقیه در عصر غیبت
- ۱۳۴ ..... ۳-۱۵ شبهه در ضرورت ولایت فقیه در عصر غیبت
- ۱۳۷ ..... ۳-۱۶ تفکیک قوا در نظام سیاسی اسلام
- ۱۳۹ ..... ۳-۱۶-۱ تکلیف با عدم تفکیک قوا بر اساس اصول حاکمیت الهی
- ۱۴۰ ..... ۳-۱۶-۲ تفکیک قوا در عصر غیبت
- ۱۴۲ ..... ۳-۱۷ تفکیک یا عدم تفکیک قوا در متون فقه سیاسی
- ۱۴۸ ..... ۳-۱۸ ملاحظات مرتبط با تفکیک قوا
- ۱۵۱ ..... فصل چهارم:
- ۱۵۱ ..... چارچوب اختیارات و عمل ولایت فقیه در حقیق عمومی اسلامی
- ۱۵۲ ..... ۴-۱ ولایت فقیه و پیروی از قانون
- ۱۵۸ ..... ۴-۲ نظارت ولی فقیه بر اجرای قانون اساسی
- ۱۶۰ ..... ۴-۳ ولی فقیه و شورای نگهبان
- ۱۶۷ ..... ۴-۴ ولی فقیه و همه پرسی
- ۱۶۹ ..... ۴-۵ ولی فقیه و ابلاغ سیاستهای کلی نظام اسلامی
- ۱۷۷ ..... ۴-۶ ارتباط ولایت فقیه و ریاست جمهور
- ۱۸۶ ..... ۴-۶-۱ عزل رئیس جمهور
- ۱۸۷ ..... ۴-۶-۲ قبول استعفای رئیس جمهور

- ۴-۷ ولی فقیه و صدا و سیمای نظام اسلامی ۱۸۹
- ۴-۸ ولایت فقیه و فرماندهی نیروهای مسلح ۱۹۱
- ۴-۹ ولایت فقیه و سیاست بین المللی ۱۹۴
- ۴-۱۰ ولایت فقیه و ریاست قوه قضائیه ۲۰۰
- ۴-۱۱ ولی فقیه و عفو و تخفیف مجازات محکومین ۲۰۱
- ۴-۱۲ جایگاه فرمان ولی فقیه ۲۰۲
- ۴-۱۵-۱ ابلاغ سیاست‌های کلی به سه قوه ۲۰۸
- ۴-۱۵-۱-۱ سیاست‌های ابلاغی به قوه مجریه ۲۰۸
- ۴-۱۵-۲ سیاست‌های ابلاغی به قوه قضائیه ۲۱۵
- ۴-۱۵-۳ سیاست‌های ابلاغی به قوه مقننه ۲۱۷
- ۴-۱-۲ ولایت مطلقه فقیه از دیدگاه امام خمینی (ره) ۲۱۹
- فصل پنجم : ۲۳۳
- یافته‌ها و جمع‌بندی ۲۳۳
- منابع ۲۴۴

حمد خدا را که اول همه آثار هستی اوست و قبل از او اولی نبوده
و آخر است بی آنکه پس از او آخری باشد، خدایی که دیده
بینندگان از دیدنش تا صر، و اندیشه و فهم وصف کنندگان از وصفش
عاجز است.

(بخشی از دعای اول صحیفه سجادیه)

مقدمه

تشکیل حکومت دینی در جوامع انسانی یکی از وظایف اصلی و
اساسی انبیاء الهی است، و ضرورت تأسیس حکومت دینی از سوی
پیام آوران راستین از این روی است که، اجرای تعالیم دینی در حیاتی
که باعث تعالی ابنای بشر و ضامن سعادت آنهاست بستگی عملی به
عناصر حکومتی دارد تا در پرتو قوای مجریه، قوانین و احکام دینی
عملی شود.

بر این اساس پیامبران، در هر عصری و در هر شرایطی، با قیام علیه طاغوت‌های زمان، در صورت امکان، در صدد تشکیل حکومت دینی از آن جهت که، نیازهای مادی و معنوی آنان را تأمین می‌کند و حریت و انسانیت را برای آنها به ارمغان می‌آورد. و باتز به بردگی کشیدن انسان و گمراه نمودن آن‌ها به مقابله بر می‌خیزد، بهترین نوع حکومت در جهان محسوب می‌شود.

لذا بهترین و کامل‌ترین نمونه و الگوی حکومت‌های جهان، حکومت دینی‌ای بود که توسط شخص پیامبر اکرم (ص) در عصر جاهلیت تأسیس شد و مردمان شبه جزیره عربستان را، از یوق سلطه طاغوتیان و جهل و خرافه پرستی با شرف اسلام مشرف نمود. رسول اکرم (ص) بعنوان رهبر جامعه اسلامی عالی‌ترین و کارآمدترین نوع حکومت را در عصر خویش به نمایش گذاشت.

از این روی حکمت خداوند اقتضاء می‌کند بعد از نبی مکرم اسلام (ص) رهبری و هدایت جامعه اسلامی به دوش امه اطهار (ع) که درازی و جان‌شینیان بر حق پیامبرند نهاده شود و این رسالت و هدایتگری، تا زمان دوازدهمین فرد این شجره طیبه یعنی امام زمان (ع) ادامه یابد و از ابتدای شروع عصر غیبت صغری این رسالت سنگین و وظیفه خطیر بر ذمه و عهده ولی فقیه جامع الشرایط قرار می‌گیرد.